

MALAKALI PEDAGOGIK FAOLIYAT ORQALI QOBILIYATLI BOLALARNI
ANIQLASH

*Andijon davlat universiteti Umumiy psixologiya kafedrasida dotsenti,
psixologiya fanlari nomzodi*

Suleymanova Tuxtaxon Gaynazarovna
Pedagogika va psixologiya yo'nalishi talabalari
Ahmadjonov Shohrux Shukurillo o'g'li
Ahmadjonova Gulhayo Ikromjon qizi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada malakali pedagogik faoliyat orqali qobilyatli bolalarni aniqlashga qaratilgan. Hozirgi rivojlanib borayotgan vaqtda har bir mamlakat o'zining kelajagini mustaxkamlashi va uni ertangi kunini o'ylashga majbur. Bizning mamlakatimizda ham yosh avlodni tarbiyalash, ularni har tomonlama qo'llab quvvatlash, istedotli va qobilyatli yoshlarni faoliyat olib borishi uchun juda ko'p imkoniyatlar yaratilgan, va barcha shart sharoitlar buning uchun yetarli.*

Kalit so'zlar: *psixologik, pedagogik, yoshlar, obilyat, muvaffaqiyat, individual, shaxs, mehnatsevarlik, ishchanlik, talabchanlik.*

IDENTIFICATION OF GIFTED CHILDREN THROUGH QUALIFIED
PEDAGOGICAL ACTIVITY

Abstract: *This article focuses on identifying gifted children through competent pedagogical activities. At the current developing time, every country has to strengthen its future and think about tomorrow. In our country, many opportunities have been created for educating the young generation, supporting them in every way, for the activities of talented and capable young people, and all the necessary conditions are sufficient for this.*

Key words: *psychological, pedagogical, youth, ability, success, individual, personality, diligence, hard work, demandingness.*

ВЫЯВЛЕНИЕ ОДАРЕННЫХ ДЕТЕЙ ЧЕРЕЗ КВАЛИФИЦИРОВАННУЮ
ПЕДАГОГИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Аннотация: *Данная статья посвящена выявлению одаренных детей посредством грамотной педагогической деятельности. В нынешнее время развития каждая страна должна укреплять свое будущее и думать о завтрашнем дне. В нашей стране тоже создано много возможностей для воспитания молодого поколения, всемерной поддержки его, для деятельности талантливой и способной молодежи, и для этого достаточно всех необходимых условий.*

Ключевые слова: *психологический, педагогический, молодежь, способность, успешность, личность, личность, трудолюбие, трудолюбие, требовательность.*

KIRISH

Kasbiy va mehnat faoliyati vaqtning asosiy qismini egallaydi va inson o'zini shaxs sifatida anglashga intilishi kerak bo'lgan samolyot sifatida harakat qilishi kerak. Inson mehnatga qanday munosabatda bo'lishi, muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizliklarni, g'alaba va mag'lubiyatlarni qanday qabul qilishi, uning hissiy holati va farovonligiga bog'liq bo'lib, bu ko'p jihatdan uning ishining samaradorligini shakllantirishga ta'sir qiladi. Kasbiy o'zini o'zi anglash oliy ta'lim muassasasi o'qituvchisining kasbiy va ijodiy o'zini o'zi rivojlantirishning shaxsiy regulyatori bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODI VA METODOLOGIYASI

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 dekabr kungi Oliy Majlisga navbatdagi Murojaatnomasida “Yoshlarni zamonaviy bilim va tajriba, milliy va umumbashariy qadriyatlar asosida mustaqil va mantiqiy fikrlaydigan, ezgu fazilatlar egasi bo'lgan insonlar etib voyaga etkazamiz” deb aytgan so'zlari ta'lim jarayoni ishtirokchilarining jamiyat taraqqiyoti yo'lidagi rolini oshirish bilan bir qatorda ularning zimmasiga ulkan vazifalarni belgilab berdi. Jamiyatimizning ijtimoiy-iqtisodiy hayotida ro'y berayotgan tub o'zgarishlar davlatimizning oldiga ta'lim tizimini rivojlantirish bilan bog'liq muhim masalalarni qo'ydi. Ushbu vazifalar yechimi sifatida kompetent yondashuvga asoslangan ta'lim standartlarining amaliyotga tadbiiq etilishi zamon talab etayotgan intellektual salohiyatli kadrlarni tayyorlashga qaratilgan bo'lsa, bevosita bu jarayon pedagog faoliyatiga ham izchil bog'liq sanalanadi. Bozor munosabatlari sharoitida mehnat bozorida ustuvor o'rin egallagan kuchli raqobatga bardoshli bo'lish har bir mutaxassisdan kasbiy kompetentlikka ega bo'lish, uni izchil ravishda oshirib borishni taqozo etmoqda. Psixologik, pedagogik va maxsus (mavzu bo'yicha) bilim zarur, lekin bular hech qachon kasbiy kompetentlik uchun yetarli emas. Ularning ko'pchiligi, xususan, nazariy, amaliy va uslubiy bilimlar intellektual va amaliy ko'nikma va malakalarning old shartidir. O'qituvchining kasbiy kompetentligining tuzilishi uning pedagogik mahorati orqali ochiladi, ular o'qituvchining eng xilma-xil harakatlarining kombinatsiyasi bo'lib, ular asosan pedagogik faoliyatning funksiyalari bilan bog'liq bo'lib, ko'p jihatdan o'qituvchining individual psixologik xususiyatlarini ochib beradi. Pedagogik faoliyat orqali o'qituvchilarning qobiliyatlarini aniqlash har bir pedagogning muhim vazifalaridan biri desak ham bo'ladi, chunki dars o'tish jarayonida o'qituvchi pedagog tomonidan berilayotgan ma'lumotlarni o'zlashtirilishiga qarab ham pedagog o'qituvchining qiziqishlarini, qobiliyatlarini bilib olishi mumkin. Pedagog misol uchun talabaning dars jarayonidagi faoliyati, o'zlashtirishi orqali ham ko'p narsani biladi. Talabalarning har xil misol uchun dars jarayonida sust ishtirok etayotgan talabani boshqa sohaga qizigishi bo'lishi mumkin. Bunday jarayonda pedagog o'z qo'l ostida ta'lim olayotgan talabaning qiziqishlariga qarab yo'nalish ko'rsatishi kerak. Pedagog so'zini o'zini oladigon bo'lsak bola yetaklovchi to'g'ri yo'lga soluvchi degan ma'noni tushunamiz.

Qobilyat—insonning individual salohiyati va imkoniyatlaridir. Qobilyat bilimdan keskin farqlanadi, bilim mutolaa natijasi hisoblanadi, qobilyat shaxsning psixologik va fiziologik tuzilishining xususiyati sanaladi. Qobilyat ko'nikma, malakadan farq qiladi. Aksariyat ilmiy manbalarda mohirlik bilan qobilyat anglashtiriladi. Qobilyat inson tomonidan ko'nikma va malakalarning egallanishi jarayonida takomillashib boradi. Har qanday qobilyat turi shaxsga

tegishli murakkab psixologik tushunchadan tashkil topgan bo'lib, u faoliyatning talablariga mutanosib xususiyatlar tizimini o'z ichiga oladi. Shuning uchun qobiliyat deganda birorta xususiyatning o'zini emas, balki shaxs faoliyatining talablariga javob bera oladigan va shu faoliyatda yuqori ko'rsatkichlarga erishishni ta'minlashga imkoniyat beradigan xususiyatlar sintezini tushunmoq lozim. Barcha qobiliyat uchun tayanch xususiyat – kuzatuvchanlikda, ya'ni insonni fahmlash, ob'ektdan u yoki bu alomatlarini ko'ra bilish, ajrata olish ko'nikmasidir. Qobiliyatning yetakchi xususiyatlaridan biri – narsa va hodisalar mohiyatini ijodiy tasavvur qilishdir. U shaxsning shakllanishi va rivojlanishi natijasi bo'lishi bilan birga, tabiiy manbaga ham ega. Bu tabiiy manba ko'pincha zehn tushunchasi bilan yuritiladi. Zehn muayyan bir faoliyatga yoki ko'pgina narsalarga nisbatan ortiqcha qiziquvchanlikda, moyillikda, intilishda namoyon bo'ladi. Zehn nishonalari deganda qobiliyat ichki imkoniyatlarning mohiyatini tushunish lozim. U ishtiyoq, moyillik, mehnatsevarlik, ishchanlik, talabchanlik kabilarning mahsulidir. Qobiliyat umumiy va maxsus turkumlarga ajratiladi. Umumiy qobiliyat deganda yuksak aqliy imkoniyat va taraqqiyot tushuniladi. Qobiliyat tabiiy ravishda shakllanishi va muayyan reja asosida rivojlantirilishi mumkin. Qobiliyatni ma'lum faoliyatga moyillik yoki intilish orqali, tabiiy zehn nishonalarini aniklash, mutaxassis rahbarligida uzluksiz faoliyatga jalb etish, qobiliyatni takomillashtirishning maxsus vositalarini qo'llash, shaxsning faollik alomatlarini maksimal darajada rivojlantirish, inson shaxsiga alohida yondashuvni umumiy talablar bilan uyg'unlikda olib borish va boshqa orqali rivojlantirish yo'llari mavjud. Qobiliyatning yuqori darajasi iste'dod va daholikda namoyon bo'ladi.

XULOSA Xulosa o'rnida shuni aytish mumkunkin qobiliyati yuqori bo'lgan o'quvchi talabalar o'zlari ajrab chiqishadi. O'zlari ijtimoiy munosabatlarda o'z istedodlarini namoyon eta olmyotgan talabalarining o'z qobiliyatlarini namoyon etyishlariga sharoit yaratib berishi, ko'p tomonlama qo'llab quvvatlashi kerak. Qobiliyatlar ikki xil bo'ladi; ya'ni ortirilganm kishi turmush faoliyati orqali ko'rgann kechirganlari va ikkinchisi tug'ma bo'lishi nmumkun. Bunday insonlar sirasiga qo'shiqchilarning farzandlari, sportchilarni olishimiz mumkun. Bunday faoliyat bilan shug'ullanuvchi shaxslarga nisbatan shunday gap "qonida bor", degan iboralar ham ishlatoiladi. Sportchi, san'atkor, rassomlarni siz boshqa kasbga o'rgatishingiz mumkun ammo bu ularda shu sohaga nisbatan qobiliyati bor degani emas. Ma'alkali pedagog shunday tushunmovchiliklar kuzatilmaligi uchun qo'lidan kelganicha yoshlar bilan faoliyat olib borishi yoshlarimizning kelajagiga qo'yilgan yuksak bir qadam desak mubolag'a bo'lmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ismoiljon o'g'li, Maxmudjonov Ibroximjon. "BOLALARNING PSIXOLOGIK XOLATLARINI SOG'LOM RUHIY MUHITDA TARBIYASH USULLAR." BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI (2022): 506-509.

2. Ibrohimjon, M. (2022). PSYCHOLOGICAL CRISES IN PERSONALITY PSYCHOLOGY AND WAYS TO OVERCOME THEM. Galaxy International Interdisciplinary Research Journal, 10(4), 743-746.

3. Yusupova Dilorom Sobirjonovna, ELECTRONIC JOURNAL OF ACTUAL PROBLEMS OF MODERN SCIENCE, EDUCATION AND TRAINING, DECEMBER, 2021-12/2 47-51

5. Ефремов В.С. Основы суицидологии. –СПб., 2004.-479 с

4.https://www.researchgate.net/publication/359230881_OLIY_TALIMDAGI_PEDAGOGIK_FAOLIYATNING_OZIGA_XOSLIGI

6. Gaynazarovna, S. T. X., & Suleymanova, T. G. (2024). PSYCHOLOGICAL DIAGNOSIS AND CORRECTION POSSIBILITIES OF SUICIDAL TENDENCIES IN ADOLESCENTS. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 12(2), 282-287.

7. Suleymanova, T., & Tojiddinova, L. (2024). SHAXS IJTIMOIIY XIMOYASIZLIGINI OGISHGAN XULQ ATVORGA TA'SIRI. *Молодые ученые*, 2(7), 36-38.

8. Suleymanova, T., & Tojiddinova, L. (2024). OSMIRLARDA XULQIY OG'ISHLARNING KELIB CHIQUISHIGA TASIR ETUVCHI OMILLAR. *Молодые ученые*, 2(7), 33-35.

9. Toxtaxon, S., Begoyim, M., & Durdona, X. (2023). O'SMIRLAR DEVIANT XULQ-ATVOR. *Ta'lim fidoyilari*, 4(1), 116-118.

10. Ganijonovna, X. S. (2024). MAKTABGACHA YOSH DAVRIDA XAVOTIRLANISH HOLATINING AQLIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI. *TADQIQOTLAR*, 31(3), 25-27.

11. HASANOVA, S. (2023). THE TRADE RELATIONS OF THE AZERBAIJAN SAFAVIDS STATE AT THE END OF THE 17TH CENTURY-THE FIRST DECADES OF THE 18TH CENTURY (ON THE BASIS SOVIET HISTORIOGRAPHY). *АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК*, 202328.

12. HS Ganijonovna. Causes of high level of anxiety in preschool children. Causes of high level of anxiety in preschool children. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*. 2021. 1474-1480.

13. SK Ganizhonovna. REFLECTION OF THE LEVEL OF SAFETY IN PRESCHOOL CHILDREN AS A PHENOMENON OF FEAR. *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities* 2 (1.9 Psychological sciences)